

ผลของแนวปฏิบัติทางคลินิกในการดูแลตาสำหรับผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

วัชรารื่นกมล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ วัชรา ชื่นกมล ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวนา กิริติยวงศ์)
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลภา คุณทรงเกียรติ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ดร.รุ่งระวี นาวิเจริญ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวนา กิริติยวงศ์)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลภา คุณทรงเกียรติ)
..... กรรมการ
(ดร. สหทัย รัตนจระณะ)

คณะพยาบาลศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2551

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาวนา กิริติยวงศ์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลภา คุณทรงเกียรติ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้ความรู้ เป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำ ตลอดจนทุ่มเทเวลาอันมีค่าในการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เสมอมา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีแนวทางในการค้นคว้าหาความรู้ มีประสบการณ์และเครือข่ายอย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจเป็นอย่างยิ่งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณ ดร. รุ่งระวี นาวิเจริญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านที่ช่วยกรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขงานวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวรรณิ มหาภายนันท์ แพทย์หญิงสิรินาถ คงนรเศรษฐ แพทย์หญิงสิริเลิศ เลิศชวนะกุล คุณอภิวันท์ วงษ์ศิริ และคุณอันธิกา คะระวานิช ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลตราด รวมทั้งกลุ่มการพยาบาล หัวหน้าแผนกผู้ป่วยนอก รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำห้องตรวจโรคเบาหวานและจักษุทุก ๆ ท่าน ที่กรุณาอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณผู้เป็นเบาหวานทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการวิจัยนี้จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ที่รักยิ่ง ที่ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง และมีความภาคภูมิใจในตัวลูก คอยให้กำลังใจเมื่อยามท้อถอย และคอยกระตุ้นเตือนให้พยายามเรียนจนสำเร็จ ตลอดจนครอบครัวอันเป็นที่รักที่คอยให้กำลังใจ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมรุ่น และรุ่นน้องทุกท่านที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกันตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นกตัญญูจดเวทิตา แต่ บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่าทุกวันนี้

วัชรรา ชื่นกมล

48921666: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่; พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติทางคลินิก/ การดูแลตา/ ผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

วัชร ชื่นกมล: ผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกในการดูแลตาสำหรับผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 (THE EFFECT OF CLINICAL PRACTICE GUIDELINE FOR EYE CARE IN PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ภavana กิริติยวงศ์, ประ.ด., วัลภา คุณทรงเกียรติ, พย.ด. 119 หน้า. ปี พ.ศ. 2554.

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกในการดูแลตาสำหรับผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ต่อความรู้ ความพึงพอใจของผู้เป็นเบาหวานเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้แนวปฏิบัติ ๑ และความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่สุขภาพหลังการใช้แนวปฏิบัติ ๑ เป็นการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดตามแนวทางของราชวิทยาลัยอายุรแพทย์ ในการพัฒนาแนวปฏิบัตินี้ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการดูแลผู้เป็นเบาหวานและดูแลตา จำนวน 4 คน หลังจากได้แนวปฏิบัติแล้วเจ้าหน้าที่คลินิกเบาหวานและคลินิกจักษุรวมจำนวน 12 ราย ได้นำแนวปฏิบัติไปใช้กับผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ณ แผนกผู้ป่วยนอก คลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลตราด จำนวน 30 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย ประเมินผลด้วยแบบประเมินความรู้ ความพึงพอใจในการดูแลตาของผู้เป็นเบาหวาน และความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่สุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย และสถิติทู่ (Paired t - test)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างหลังได้รับการตามแนวปฏิบัติทางคลินิก ๑ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และความพึงพอใจของผู้เป็นเบาหวานมากกว่าก่อนได้รับการตามแนวปฏิบัติทางคลินิก ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และเจ้าหน้าที่สุขภาพมีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามแนวปฏิบัติ ๑ ในระดับมาก ($M = 24.1$, $SD = 1.03$)

ผลการวิจัยนี้แสดงถึงประสิทธิผลของแนวปฏิบัติในการดูแลตาสำหรับผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งสามารถนำแนวปฏิบัติไปให้บริการในคลินิกผู้เป็นเบาหวานและคลินิกตา เพื่อใช้ในการคัดกรองปัญหาทางตา การให้ความรู้เกี่ยวกับตาในผู้เป็นเบาหวาน และการส่งเสริมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางตาที่อาจเกิดขึ้นต่อไป

48921666: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: CLINICAL PRACTICE GUIDELINE/ EYE CARE/ PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES

WATCHARA CHUENKAMOL: THE EFFECT OF CLINICAL PRACTICE GUIDELINE FOR EYE CARE IN PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES. ADVISORY COMMITTEE: PAWANA KEERATIYUTAWONG, Ph.D. WANLAPA KUNSONGKEIT, DN.S. 119 P. 2011.

This one group quasi-experimental research aimed to study the effect of clinical practice guideline (CPG) for eye care in persons with type 2 diabetes to knowledge, satisfaction of patients with diabetes comparing before and after CPG implementation. In addition, health care providers' satisfaction to CPG was evaluated after completing CPG. Based on the CPG of Royal College of Physicians of Thailand, four clinical experienced staffs in diabetes and eye care developed the CPG. Twelve health care providers from diabetes and eye outpatient clinic implemented the CPG. Thirty type 2 diabetes patients from outpatient diabetes clinic, Trat Hospital were simply random selected to receive care based on CPG. The Knowledge for Eye Care Scale and the Patient's Satisfaction Scale were completed before and after CPG testing. Moreover, The Health Care Provider's Satisfaction Scale was completed after CPG finishing. Data were analyzed by descriptive statistics, and paired *t*-test.

The mean scores of knowledge for eye care and patients' satisfaction after receiving care based on CPG had significantly higher than the mean scores before receiving care ($p < .001$). Satisfaction in using CPG of health care providers had a high level ($M = 24.1$, $SD = 1.03$)

The study findings show the effectiveness of clinical practice guideline for eye care in persons with type 2 diabetes. This CPG should be implemented at diabetes and eye outpatient clinic for early eye screening, giving diabetes eye care knowledge, and promoting diabetes self-care for preventing diabetes eye complications.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวทางเวชปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน.....	10
กายวิภาค และสรีรวิทยาของตา.....	12
หลักการตรวจทางจักษุวิทยาในผู้ป่วยเบาหวาน.....	13
ภาวะแทรกซ้อนทางตาในผู้ป่วยเบาหวาน.....	15
การตรวจวินิจฉัยและการรักษาภาวะแทรกซ้อนทางตาในผู้ป่วยเบาหวาน.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิก.....	25
ผลลัพธ์ของแนวปฏิบัติทางคลินิกในการดูแลตาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน.....	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	38
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	39
การดำเนินการวิจัย.....	39
การเก็บข้อมูลในการนำแนวปฏิบัติไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	45
4 ผลการวิจัย.....	46
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	53
สรุปผลการวิจัย.....	53
อภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	57
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	65
ภาคผนวก ก.....	66
ภาคผนวก ข.....	91
ภาคผนวก ค.....	94
ภาคผนวก ง.....	97
ภาคผนวก จ.....	100
ภาคผนวก ฉ.....	105
ภาคผนวก ช.....	107
ภาคผนวก ซ.....	109
ภาคผนวก ฌ.....	113

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ญ.....	115
ภาคผนวก ฎ.....	117
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	119

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	47
2 ผลการตรวจตาของกลุ่มตัวอย่างด้วยเครื่อง Nonmydriatic Digital Fundus Camera.....	48
3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการดูแลตาของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับ บริการตามแนวปฏิบัติทางคลินิกในการดูแลตา ด้วยสถิติ Paired Sample t-test.....	49
4 คะแนนความพึงพอใจรายด้านของกลุ่มตัวอย่างก่อนและการหลังทดลองใช้แนวปฏิบัติ ในการดูแลตาของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	49
5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างก่อน และหลังการใช้แนวปฏิบัติการดูแลฯ ด้วยสถิติ Paired Sample t-test.....	50
6 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สุขภาพที่ให้บริการตามแนวปฏิบัติ ในการดูแลตาสำหรับผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	50
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคะแนนความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ที่ให้บริการตามแนวปฏิบัติในการดูแลตาสำหรับผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.....	52
8 ตารางสำหรับคลินิกตาบันทึกข้อมูลส่งต่อให้คลินิกเบาหวานโดยติดไว้ในสมุด ประจำตัวผู้เป็นเบาหวาน.....	72
9 การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นการกระจายของข้อมูลตัวแปรด้วย Mean, Median Mode, Skewness, Standard of Skewness, Kurtosis, Standard of Kurtosis.....	114

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 ขั้นตอนของแนวปฏิบัติในการดูแลตาของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่คลินิกเบาหวาน...	43
3 ขั้นตอนของแนวปฏิบัติในการดูแลตาของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่คลินิกจักษุ.....	44